

Spørgsmaal om i denne hans Egenkab nu at gjenoptage de iøvrigt forholdsvis faa og i alt Fald i praktisk Henseende mindre vigtige Punkter, hvori han i sin Tid er bleven overstemt under Proceskommissionens Forhandlinger, men han maa i saa Henseende føle sig bunden til at iagttage de naturlige Regler for et Samarbejde af denne Art, saaledes at naar et Punkt har været Gjenstand for udtømmende Drøftelse i Proceskommissionen, og han som Medlem af denne har havt fuld Afgang til at yttre sig, maa Striden om et saadant Punkt være endt med den Beslutning, Proceskommissionens Flertal har taget, i alt Fald forsaavidt der ikke er Tale om Noget, som han maatte anse for ligefrem uretfærdigt eller skadeligt, og denne Karakter har Meningsforskjellen ikke havt paa noget Punkt. Det andet Hensyn af almindeligere Natur, paa Grund af hvilket det ikke er anset for rigtigt at foretage videregaaende Ændringer i Proceskommissionens Forslag, er, at det ved et Lovarbejde af saa vidtløftig og kompliceret Natur er umuligt, at Enighed mellem de sagkyndige Kræfter, som skulle bære en saadan Sag frem og støtte den ved deres Navne, kan tilveiebringes paa anden Maade end derved, at den Enkelte i Punkter, som ikke kunne betegnes som Principspørgsmaal, maa underordne sig. Kun paa den Maade kan der opnaas et Resultat, som alle Paagjældende kunne slutte sig til, og som derved kan fremtræde med nogen Autoritet overfor og gjøre Krav paa nogen Tillid hos det usagkyndige Publikum. Og dette turde ved nærværende Gjenstand være mere nødvendigt end ved mangen anden. Thi det kan ikke være andet, end at Forslag til saa gennemgribende Forandringer i vort hele Retsvæsen, Forslag, som stille saa store Fordringer i materiel og personel Henseende baade til Juristerne og til Befolkningen overhovedet, Forslag, som paa mange Punkter komme i Strid med nedarbejdede Anskuelser og Vaner baade hos Dommerne og Sagsførerne, maa ventes modtagne med en vis Modstræben og underkastede en nøielseende og uvelvillig Kritik. Hvis der overfor denne Modstand, som det er Ministeriet fuldt bevidst, at Sagen vil møde paa mange Steder, og som Ingen kan undre sig over, at den møder, forelaa en Pluralitet af individuelle Meninger og Forslag i Stedet for et enkelt Forslag, som dog i al Fald de Mænd, der i dette Anliggende maa betragtes som de bedste sagkyndige Kræfter, man under vore smaa Forhold har kunnet skaffe tilveie, ere enige om at stille, vilde Haabet om, at Sagen kunde gennemføres trods de store Vanskeligheder, den maa støde paa, betydeligt forringes. Det ligger i de menneskelige Forholds Natur, at der i alle videnskabelige Anskuelser og Opfattelser aldrig er Et tilstand, men en stadig Bevægelse og Udvikling, og det er derfor let forklarligt, at der i den Tid, der er hengaaet siden Afslutningen af Proceskommissionens Arbejder og vil hengaa inden Retsreformens endelige Vedtagelse, rimeligvis vil vindes en klarere Indsigt i og korrektere Opfattelse af flere procesuelle Spørgsmaal, ligesom selvfølgelig Proceskommissionens Forslag et heller kunne gjøre Krav paa at være uden Felt, mere end andre legislative Arbejder. Tillige kan det ventes, at Erfaringer fra andre Lande, hvor den mundtlige Procesmaade allerede er indført, ville belære om Et og Andet, som det kan være tjenligt at tage i Betragtning ved Lovenes Opfattelse. Navnlige er der Grund til at have Opmærksomheden henvendt paa de Erfaringer, der i Tydskland maatte blive gjorte med Hensyn til de nye Proceslove, men endnu have disse kun været saa kort Tid i Virksomhed, at der neppe kan være Tale om noget betydeligt Udbytte i saa Henseende indtil Dato. Men Ministeriet hengiver sig dog til det Haab, at de Ændringer, som ifølge oven angivne Betragtninger maatte fremstille sig som ønskelige ved denne Sags videre Drøftelse, ikke ville blive større eller mere omfattende, end at de kunne foretages paa almindelig Maade under Sagens Gang gennem Rigsdagen og gennem de Udvalg, som kunne forventes at ville blive nedsatte over den. Det er en Selvfølge, at Ministeriet ogsaa efter Lovforslagenes Forelæggelse for Rigsdagen vil have Opmærksomheden henvendt paa samtlige disse Forhold og ikke skal undlade at sætte Rigsdagen i